

САМАРҚАНД ИҚТИСОДИЁТ ВА СЕРВИС ИНСТИТУТИ
Г.Р. ДЕРЖАВИН НОМИДАГИ ТАМБОВ ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ
ПОЛОЦК ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ
ПОЛТАВА ИҚТИСОДИЁТ ВА САВДО УНИВЕРСИТЕТИ
КАЗПОРТЕБСОЮЗ КАРАГАНДА УНИВЕРСИТЕТИ

**МОЛИЯ-КРЕДИТ ТИЗИМИНИ ИҚТИСОДИЁТНИНГ
РЕАЛ СЕКТОРИ БИЛАН ЎЗARO МУНОСАБАТЛАРИНИ
ИНСТИТУЦИОНАЛ РИВОЖЛАНТИРИШ**

**МАВЗУСИДА XII ХАЛҚАРО ИЛМИЙ-АМАЛИЙ АНЖУМАН
МАТЕРИАЛЛАРИ
2021 йил 10-11 июнь**

**ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ
ВЗАИМООТНОШЕНИЙ ФИНАНСОВО-КРЕДИТНОЙ
СИСТЕМЫ С РЕАЛЬНЫМ СЕКТОРОМ ЭКОНОМИКИ**

**МАТЕРИАЛЫ
XII МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ
10-11 июня 2021 года**

**INSTITUTIONAL DEVELOPMENT OF RELATIONSHIPS
BETWEEN FINANCIAL-CREDIT SYSTEM &
THE REAL SECTOR of the ECONOMY**

**THE MATERIALS
OF XII INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE
June 10-11, 2021**

Самарқанд - 2021

САМАРҚАНД ИҚТИСОДИЁТ ВА СЕРВИС ИНСТИТУТИ

**Г.Р. ДЕРЖАВИН НОМИДАГИ ТАМБОВ ДАВЛАТ
УНИВЕРСИТЕТИ**

ПОЛОЦК ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

ПОЛТАВА ИҚТИСОДИЁТ ВА САВДО УНИВЕРСИТЕТИ

КАЗПОРТЕБСОЮЗ КАРАГАНДА УНИВЕРСИТЕТИ

**«МОЛИЯ-КРЕДИТ ТИЗИМИНИНГ
ИҚТИСОДИЁТНИНГ РЕАЛ СЕКТОРИ БИЛАН
ЎЗARO МУНОСАБАТЛАРИНИ
ИНСТИТУЦИОНАЛ РИВОЖЛАНТИРИШ»**

мавзусида XIII Халқаро илмий-амалий анжуман материаллари

2021 йил 11-12 июнь

Самарқанд – 2021

УДК: 36(575.1)
ББК 65.011.6
И 26

Молия-кредит тизимининг иқтисодиётнинг реал сектори билан ўзаро муносабатларини институционал ривожлантириш. /2021 йил 11-12 июнь кунлари. XIII Халқаро илмий-амалий анжуман материаллари. Самарқанд, СамИСИ, 2021. – 664 бет.

Масъул муҳаррир и.ф.д., профессор Зайналов Ж.Р.

Тўпламга иқтисодчи олимлар, докторантлар, магистрлар, талабаларнинг инновацион ривожланишини институционал таъминотини назарий ва амалий жиҳатлари, 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожланишининг Ҳаракатлар стратегиясини амалга ошириш шароитида мамлакат иқтисодиётини ривожланиши, ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш соҳа корхоналарида кластер тизимига асосланган инновацион фаолиятини молиявий тартибга солиш, глобал шароитда хизмат кўрсатиш соҳасида кичик инновацион корхоналарни институционал асосларига бағишланган илмий мақолалар киритилган.

Тўплам профессор-ўқитувчилар, катта илмий ходимлар, магистрлар, талабалар ва амалиёт ходимлари учун фойдаланишга мўлжалланган

Ташкилий қўмита аъзолари:

Асланова Д.Х.	и.ф.ф.д., профессор, илмий ишлар ва инновациялар бўйича проректор, Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти
Зайналов Ж.Р.	и.ф.д., профессор, молия кафедраси мудири, Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти
Мухаммедов М.М.	и.ф.д., профессор, Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти
Тошматов Ш.А.	и.ф.д., профессор, ўқув ишлари бўйича проректор, М.Улуғбек номидаги Ўзбекистон миллий университети
Абдукаримов В.И.	и.ф.д., профессор, Г.Р. Державин номидаги Тамбов давлат иқтисодиёт университети
Талимова Л.А.	и.ф.д., профессор, Казпотребсоюз Караганда иқтисодиёт университети
Радюкова Я.Ю.	и.ф.н., доцент, молия ва банк иши кафедраси мудири, Г.Р. Державин номидаги Тамбов давлат иқтисодиёт университети
Саяпин А.В.	и.ф.н., доцент, сиёсий иқтисод ва замонавий бизнес-жараёнлар кафедраси мудири, Г.Р. Державин номидаги Тамбов давлат иқтисодиёт университети
Позднякова И.А.	и.ф.н., Молия-иқтисодиёт факультети доценти, Полоцк давлат университети
Тошмурадова Б.	и.ф.д., профессор, Тошкент молия институти
Карлибаева Р.Х.	DSc, Тошкент давлат иқтисодиёт университети
Конакбаев А.Г.	и.ф.д., профессор, «Кәсіпқор» Инновацион ва дуал таълим фондининг директори
Есымханова З.К.	«Туран-Астана» университетининг Халқаро Рақамли иқтисодиёт маркази раҳбари, и.ф.н., “Молия, ҳисоб ва баҳолаш” кафедраси профессори, «Туран-Астана» университетининг “Молия, ҳисоб ва баҳолаш” кафедраси профессори, Нур-Султан ш., Қозоғистон Республикаси
Малей Е.Б.	и.ф.н., доцент, ҳисоб, молия, логистика ва менежмент кафедраси мудири, Полоцк давлат университети
Шоповалов В.О.	и.ф.н., доцент, Полтава иқтисодиёт ва савдо университети
Алиева С.С.	и.ф.н., молия кафедраси доценти, Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти
Хусанов Б.Ш.	и.ф.н., молия кафедраси доценти, Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти

Мақолалар муаллифлар таҳририда босилмоқда.

Уларда келтирилган рақамлар, фактлар, хулоса ва тавсияларга муаллифлар масъул. Уларнинг айрим фикрлари ташкилий қўмита қарашларига тўғри келмаслиги мумкин.

ISBN 978-9943-6273-8-3

© Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти, 2021

бешинчидан, техник жиҳатдан тартибга солиш соҳасидаги норматив ҳужжатлар анча эскирган ҳамда уларда архитектура-қурилиш ишларини олиб боришнинг инновацион услубларини, энергия самарадор ва энергия тежайдиган технологияларни кенг қўллаш эътиборга олинмаган, бу эса лойиҳа-смета ҳужжатларини ишлаб чиқиш ва объектларни қуриш сифатига салбий таъсир кўрсатмоқда;

олтинчидан, қурилиш ишларини ташкил этиш, инновацион ғоялар ва ишланмаларни жорий қилишда айрим ҳолларда тор идоравий манфаатнинг устунлик қилиши бюджет маблағларидан оқилона фойдаланмасликнинг сабабларидан бири ҳисобланади;

еттинчидан, қурилиш соҳаси ва қурилиш материаллари саноатида истикболли инвестицион лойиҳаларни, инновацион ғоялар, ишланмалар ва технологияларни илгари суриш ва амалга оширишда, шунингдек, инновацион маҳсулотларни жорий этиш учун инфратузилмани такомиллаштиришда давлат-хусусий шериклигидан фойдаланишга етарлича эътибор берилмаяпти;

саккизинчидан, кадрлар тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва малакасини оширишнинг амалдаги тизими архитектура-қурилиш соҳасини жадал ривожлантириш вазифаларини самарали рўёбга чиқаришга имкон бермаяпти, кадрларни моддий рағбатлантириш даражасининг пастлиги эса малакали мутахассисларнинг тизимдан кетиб қолишига олиб келмоқда.

ТУРИЗМ СОҲАСИДА ИННОВАЦИЯЛАРНИ ИНВЕСТИЦИЯЛАШ

Бауетдинов М., PhD, доцент в.б.,

Тошкент давлат иқтисодиёт университети, Ўзбекистон

Мусаев Р.М., и.ф.н., доцент,

Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти, Ўзбекистон

Аннотация. Туризм соҳасидаги инновацияларни инвестициялаш – бу илм-фан, техника ютуқларидан фойдаланган ҳолда янги туристик маҳсулотларни ишлаб чиқиш, яратиш, шунингдек уларни жорий этиш, мамлакат туристик жозибадорлигини оширишдир. Туризм соҳаси ва иқтисодиётнинг тегишли тармоқларини ривожлантириш учун давлатнинг асосий вазифаси инновацион туристик маҳсулотларни яратиш учун қулай инвестиция шароитларини яратишдир.

Калит сўзлар: инновация, инвестиция, инновацион стратегия, туристик маҳсулот, туристик хизматлар бозори, туризм

Аннотация. Инвестиции в инновации в сфере туризма - это разработка, создание новых туристских продуктов с применением достижений науки, техники, а также, внедрение, повысить социально-экономическое развитие и туристскую привлекательность страны и регионов. Основная задача государства по развитию туристического сектора и соответствующих секторов экономики - создание благоприятных инвестиционных условий для создания инновационных туристических продуктов.

Ключевые слова: инновация, инвестиции, инновационная стратегия, туристский продукт, рынок туристских услуг, туризм.

Abstract: Investment in innovation in the field of tourism is the development, creation of new tourism products using the achievements of science, technology, as well as the introduction, to increase the socio-economic development and tourist attractiveness of the country and regions. The main task of the state for the development of the tourism sector and the corresponding sectors of the economy - the creation of favorable investment conditions for the creation of innovative tourism products.

Key words: innovation, investment, innovation strategy, tourism product, market of tourism services, tourism.

Жамиятнинг ривожланиши ҳаётнинг турли соҳаларида доимий янгиланиш шarti билангина мумкин бўлади. Бунинг асосий воситаси инновациялардир. Мамлакатнинг инновацион ривожланиши замонавий жамиятнинг устувор йўналишларидан биридир. Субъектларнинг инновацион фаолиятининг нотекислиги ва етарли даражада ривожланмаганлиги муносабати билан минтақавий инновацион лойиҳаларни яратиш вазифаси пайдо бўлади. Бундай лойиҳалар маълум ҳудудларда анъанавий равишда ривожланиб келаётган миллий иқтисодиёт тармоқлари асосида яратилади. Субъектларнинг инновацион фаолиятининг нотекислиги ва етарли даражада ривожланмаганлиги муносабати билан минтақавий инновацион лойиҳаларни яратиш вазифаси пайдо бўлади. Бундай лойиҳалар туристик йўналиш белгиларига эга бўлган ҳудудлар мавжуд бўлган ҳудудлар учун долзарбдир ёки уни яратиш дастурлари амалга оширилмоқда. Замонавий мамлакатларнинг минтақавий туризм дастурларида фаол татбиқ

этилатган инновацион йўналишлар қаторида қишлоқ хўжалиги туризмини алоҳида таъкидлаш мумкин. Агротуризм сайёҳлик йўналиши сифатида истеъмолчига мос туристик маҳсулотни яратиш учун қишлоқ хўжалиги, табиий, маданий, тарихий ва бошқа ресурслардан фойдаланишни таъминлайди.

Худудлардаги инновацион туризмнинг яна бир йўналиши - бу воқеа туризми. Жамиятнинг ижтимоий-иқтисодий ривожланиш динамикаси инсон ҳаётининг турли соҳаларида интенсивлиги ва диққат марказининг ҳар хил даражадаги янгиликлари билан узвий боғлиқдир. Маданиятшуносликнинг илмий тадқиқотларида биринчи марта "инновация" тоифаси XIX асрда пайдо бўлди. Ушбу тушунча бир маданиятнинг айрим элементларини бошқасига киритиш жараёнига мурожаат қилиш учун ишлатилган. Инновацияларни техник янгиликлар сифатида ўрганиш 20-асрнинг бошларида бошланган [1].

Қабул қилинган муаммони ўрганиш учун, авваламбор, ички туристик оқимларни интенсивлаштиришнинг таркибий қисми сифатида "инновация" атамасининг моҳиятини ифода этиш вариантларини кўриб чиқиш керак. Луғатларда ҳам, маълумотномаларда ҳам, махсус ва ўқув адабиётларида ҳам "инновация" трактовкаси бирма-бир изоҳланмайди. "Инновация" тушунчаси таърифларини таҳлил қилиш шуни айтишимиз мумкинки, уларнинг кўпчилигида инновация янгилик, янгилик, ижодий жараён натижаси сифатида қаралади.

Инновацияларнинг моҳиятини бундай англаш объектив ёндашувни акс эттиради, улар А.К.Казанцев ва Л.Е.Миндели бу ҳақда ёзадилар, бу ҳолда объект - янги маҳсулот (ускуналар), технология, усул - янгилик вазифасини ўтайди [2]. Шу билан бирга Р.А.Фатхутдинов "инновация" ва "янгилик" тушунчаларини тенглаштириш керак эмас деб ҳисоблайди. Муаллиф таъкидлашча, инновация унинг самарадорлигини ошириш учун ҳар қандай фаолият соҳасидаги амалий тадқиқотлар, фундаментал, тажрибавий ёки экспериментал ишларнинг расмийлаштирилган натижасидир. Инновация янгиликка айланиши учун нафақат унинг ривожланишига маблағ сарфлаш керак, балки янгиликларни жорий этиш, амалга оширишнинг ижобий натижасини олиш ва инновацияларнинг тарқалишини давом эттириш муҳимдир [3].

Акс ҳолда, янгилик кўпинча мавжуд бўлган маҳсулотлар ўрнига янги маҳсулотлар, элементлар, ёндашувлар, тамойилларни жорий этиш жараёни сифатида қаралади. Бундай ҳолда, А.К.Казанцев ва Л.Е.Миндели фикрига кўра, инновация моҳиятини тушуниш жараён ёндашувида ётади.

Хизматлар савдоси тўғрисидаги Бош битим қоидаларига асосланиб, туризм соҳасида инновацияларни ривожлантиришнинг учта йўналиши мавжуд [4]:

- ташкилий инновациялар - тадбиркорлик ва туристик бизнесни ривожлантириш билан боғлиқ инновациялар;

- маркетинг янгиликлари - мақсадли истеъмолчилар эҳтиёжларини қондириш ёки маълум вақт мобайнида қамраб олинмаган харидорларни жалб қилиш имконини берадиган янгиликлар;

- маҳсулот янгиликлари - бу туристик маҳсулотнинг истеъмол хусусиятларини ўзгартиришга, унинг жойлашишини аниқлашга ва рақобатдош устунликларни беришга қаратилган даврий янгиликлар.

Шундай қилиб, туризм соҳасида инновация - бу янги жозибали туристик маҳсулотни яратиш, мамлакат ва минтақанинг, хусусан, туризм соҳасидаги инвесторлар фаолиятини кучайтириш учун қулай шароитларни шакллантиришда зарур жараён. Осло йўриқномасида таъкидланганидек, инновацияларнинг минимал талаб қилинадиган аломати, уни инновация деб атаган маҳсулот (ёки жараён) янги шароитларда ёки уни муайян шароитларда қўллаш амалиёти учун сезиларли даражада яхшиланиши талабига мувофиқдир. Бунда корхона томонидан яратилган ёки бошқа корхоналардан қарзга олинган инновацион фаолият натижаларини инновациялар деб таснифлаш мумкин. Инновацияларнинг умумий хусусияти бу унинг бозорга чиқиши жараёнида содир бўлиши мумкин бўлган фойдаланишга жорий этишидир.

Инновация – бу ҳар қандай мамлакат иқтисодиёти тармоқларининг ютуқларини жорий этиш, кириш. Туризм ҳар қандай мамлакат иқтисодиётининг етакчи тармоқларидан биридир. Туризм соҳаси ҳар қандай қитъага, давлатга ёки шаҳарга таъсир қилади, чунки туризм нафақат турар жой биноларини, балки транспорт, алоқа ва бошқа кўп нарсаларни қамраб оладиган иқтисодиётнинг тармоқлараро соҳасидир. Муваффақиятли ривожланиш шароитида туризм маълум афзалликларга эга, бу унинг турли мамлакатлар иқтисодиёти ва хусусан минтақамиз учун аҳамияти билан боғлиқ.

Алоҳида туристик корхоналар томонидан ўз фаолиятига инновацион технологияларни жорий этиш минтақада, мамлакатда туристик саноатнинг ривожланишига мутаносиб равишда таъсир қилади. Аксинча, давлат ва маҳаллий ҳокимият органлари томонидан бизнес тузилмаларни жалб қилиш бўйича инновацион лойиҳаларни амалга ошириш саноатнинг барқарорлашишига ва ички ва халқаро бозорларга жалб қилинган корхоналарнинг рақобатбардошлигини оширишга таъсир қилади. Инновацион ривожланиш ривожланган ва ривожланаётган мамлакатларнинг стратегик фаолиятининг устувор йўналишларидан биридир. Шу билан бирга, The Global Innovation Index глобал тадқиқотига кўра, ҳозирги вақтда Ўзбекистоннинг инновацион ривожланиш даражаси паст бўлиб қолмоқда. Ушбу тадқиқот 2007 йилдан бери олиб борилмоқда. Тадқиқот муаллифларининг фикрига кўра, иқтисодиётнинг муваффақияти, бир томондан, инновацион салоҳиятнинг мавжудлиги билан, иккинчидан, уни амалга ошириш учун мавжуд шароитлар билан боғлиқ.

Шунга асосан Индекс икки гуруҳ кўрсаткичлари баҳоларининг тортилган йиғиндиси сифатида ҳисобланади: инновация ва инновацион натижалар учун мавжуд ресурслар. Ўзбекистон минтақаларида инновацион фаолиятни ривожлантириш зарурати Ўзбекистон субъектларининг аксарият қисмида инновацион фаолиятнинг нотекислиги ва етарли даражада ривожланмаганлигидан келиб чиқади. Худудларнинг инновацион ривожланиши кўпинча маълум худудларда анъанавий равишда ривожланиб борадиган миллий иқтисодиёт тармоқларига асосланган. Ушбу мақола доирасида туризм соҳасидаги инновацион худудий лойиҳалар қизиқиш уйғотмоқда. Туристик йўналишларнинг ривожланиши уларнинг худудида туризм соҳасидаги янгиликларни амалга ошириш билан боғлиқ. Замонавий мамлакатларнинг минтақавий туризм дастурларида фаол татбиқ этилаётган инновацион йўналишлар қаторида қишлоқ хўжалиги туризмни алоҳида таъкидлаш мумкин. Ҳозирги вақтда туризмнинг ушбу йўналиши Европа мамлакатларида жуда кенг тарқалган. Ўзбекистон учун агротуризмни ривожлантириш ички туризм бозорини фаоллаштириш, шунингдек, қишлоқ инфратузилмасини ривожлантириш, қишлоқ аҳолиси ҳаёт сифатини ошириш учун шароит яратиш зарурати билан боғлиқ ҳолда долзарб бўлиб бормоқда.

Агротуризм сайёҳлик йўналиши сифатида истеъмолчига мос туристик маҳсулотни яратиш учун қишлоқ хўжалиги, табиий, маданий, тарихий ва бошқа ресурслардан фойдаланишни таъминлайди. Агротуризм туризм соҳасини ривожлантиришнинг инновацион йўналиши сифатида ҳозирги кунда алоҳида худудларни ривожлантириш шароитида долзарб бўлиб келмоқда.

Туризмда инновацион фаолиятнинг яна бир йўналишини ҳозирги вақтда жадал ривожланиб бораётган воқеа туризми деб аташ мумкин. Ушбу йўналиш туристик йўналишни ривожлантириш билан ҳамма вақт боғлиқ, чунки у маълум бир вақтда худудга ташриф буюришга, ҳар қандай воқеа билан боғлиқ бўлиб, у таассуротларнинг аҳамияти, ўзига хослиги, ёрқинлиги билан ажралиб туради. Воқеалар туризмнинг асоси шундаки, воқеалар, туристик маҳсулотни яратиш учун асос бўлиб, тасодифий (бир марталик) категориялардан анъанавийлар тоифасига киради, борар жойни янада таниқли ва ўзига хос қилади. Туризм саноатида маҳсулот, ресурс, техник, технологик, ташкилий ва маркетинг янгиликларини жорий этиш нафақат кўшимча сайёҳлик оқимини жалб қилади, балки туристик корхоналарнинг иқтисодий кўрсаткичларини яхшилади ва уларнинг ички ва ташқи туризм бозорларида рақобатбардошлигини оширади. Таклиф этилаётган лойиҳани амалга ошириш инновацион туристик ва рекреацион ресурсларни фаол равишда оммалаштириш, интернет технологияларидан фойдаланиш ва янги истеъмолчилар гуруҳлари учун юқори сифатли хизмат кўрсатиш орқали ички сайёҳлик оқимининг кучайишини таъминлайди.

Шундай қилиб, Ўзбекистонда туризм соҳасини ривожлантириш туристик хизматлар ва маҳсулотлар ишлаб чиқаришда ҳам, иқтисодий тизимнинг барча даражаларида бошқариш жараёнида ҳам инновацияларни жорий этиш орқали модернизация қилишни талаб қилади.

Адабиётлар рўйхати:

1. Амоша А.И. Инновационный путь развития Украины: проблемы и их решения. Экономист. 2005. №6. С. 28-32
2. Collins Cobuild English Language dictionary. London, 1987. P. 1703. Oxford University Press. Oxford, 1989. P. 1579

3. Механик А.В. Инновации, история их возникновения, сущность и значение для повышения конкурентоспособности страны. Формирование рыночных отношений в Украине. 2015. № 2(5,7). С. 7.

4. Молчанова В.А. Инновации в туризме: определение, особенности, классификация: матер.науч.-метод. конф. «Проблемы устойчивого развития рекреационных регионов». - Сочи: РИОсници РАН, 2008. С. 62-69

ТИЖОРАТ БАНКЛАРИНИ ИНВЕСТИЦИЯ ФАОЛИЯТИНИ ИҚТИСОДИЙ - ИЖТИМОЙ ЖАРАЁНЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ АҲАМИЯТИ

Гафурова Д.Ф., магистратура талабаси

Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти, Ўзбекистон

Зайналов Ж.Р., и.ф.д. профессор

Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти, Ўзбекистон

Аннотация: мақолада қулай инвестицион муҳитни яратиш, ташиқи иқтисодий фаолиятни эркинлаштириш, инвестицион товарларга бўлган талабни оширишни таъмин этиш каби масалалар ёритилган.

Калим сўзлар: инвестиция, реал инвестициялар, молиявий инвестициялар, номолиявий инвестиция, марказлаштирилган инвестициялар, марказлашмаган инвестициялар.

Аннотация: В статье отражены вопросы, касающиеся создания привлекательного инвестиционного климата, либерализации внешнеэкономической деятельности, повышение требований к качеству инвестиционных товаров.

Ключевые слова: инвестиция, реальные инвестиции, финансовые инвестиции, нефинансовые инвестиции, централизованные инвестиции, децентрализованные инвестиции.

Abstract: The article reflects issues related to the creation of the cline of attractive investment by, liberalization of foreign economic activit to increase requirements for the quality of investment goods.

Keywords: investmen, real investmen, financial investments, non-financial investment, centralized investments, decentralized investments

Ўзбекистон давлат мустақилилига эришган дастлабки йиллардан бошлаб миллий иқтисодиётни ривожлантиришнинг ўзига хос йўналишини белгилаб олди. Бугунги кунда ривожланган инвестицион фаолиятнинг йўлга қўйилиши ҳукуратимиз олиб бораётган оқилона инвестиция сиёсатининг натижаларидан бири эканлигини таъкидлаб ўтилганидек иқтисодиётни таркибий жиҳатдан қайта қурилиш, экспорт имкониятини кенгайтириш соҳасида белгиланган йўналишлар кучли инвестиция сиёсатини ўтказиш билангина рўёбга чиқади.

Кенг маънода, инвестиция деганда турли шаклларга, моддий ишлаб чиқариш ва молиявий активларга бўш турган пул маблағларининг капитал қўйилмасини тушунамиз. Шунга қўра, иқтисодиётни фаол ривожлантириш кенг миқёсдаги инвестицияларни талаб қилади. Банк секторининг асосий вазифалари пул маблағларини жамғариш ва уларни кредит ва инвестицияларга айлантириш ҳисобланади, омонатчилар ва банкларнинг бошқа кредиторлари олдида ишончни мустаҳкамлаш, уларнинг манфаатларини ҳимоя қилиш ҳисобланади.

Ҳозирга қадар инвестиция тушунчаси моҳиятини иқтисодчи олимлар турлича талқин қилиб келадилар. Айрим иқтисодчилар уни “тадбиркорлик фаолиятига даромад олиш мақсадида сафарбар этилган барча турдаги бойлик” деб тушунсалар айримлар латинча сўз бўлиб, “солмоқ” деган маънони англатган ҳолда “капитал солиш” деб таърифлайдилар.

Инвестицияларнинг иқтисодий мазмун - моҳияти тўғрисида иқтисодчи олимлар ўртасида хилма – хил фикрлар мавжуд. Инвестицияларга аниқ бир таъриф берилмаган. Жумладан, Ўзбекистонлик иқтисодчи олим, профессор Д.Ғ.Ғозибеков инвестицияларнинг иқтисодий мазмун – моҳиятини молиявий категория сифатида талқин этиб, қуйидагича таъриф бериб ўзтган: “инвестицияларнинг мазмуни аниқ ва ишончли манбалардан маблағлар олиш, уларни асосли ҳолда сафарбар этиш, рисклар даражасини ҳисобга олган ҳолда капитал қийматини саклаш ва кўзланган самарани олишдан иборат бўлади” [4] Самара келтирадиган мулк ва интеллектуал бойликлар, яъни инвестициялар қуйидаги шаклларда бўлиши мумкин:

- Пул маблағлари, банклардаги мақсадли жамғармалар, акциялар бошқа қимматли қоғозлар;

Каменская О.Н., Черкашнев Р.Ю. ФИНАНСОВАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ КОММЕРЧЕСКОГО БАНКА.....	80
Таубаев А.А. ПРОБЛЕМЫ ВНЕДРЕНИЯ РЕЗУЛЬТАТОВ ИННОВАЦИОННЫХ ИДЕЙ ПРОДУКТОВ В РАМКАХ ПРЕДПРИЯТИЯ НОВОГО МЕХАНИЗМА.....	85
Зайналов Ж.Р. ПРИЧИНЫ ВОЗНИКНОВЕНИЯ ИНФЛЯЦИИ И ЕЕ ВЛИЯНИЕ НА ЖИЗНЕННЫЙ УРОВЕНЬ НАСЕЛЕНИЯ.....	88
Xashimxodjayev Sh.I., Sadinov A. Z. METHODS OF AUTOMATION AND MANAGEMENT OF WASTE RECYCLING IN THE DIGITAL ECONOMY.....	92
Зайналов Дж.Р., Курбонов Х.А. РОЛЬ ФИНАНСОВОЙ ПОЛИТИКИ В ФОРМИРОВАНИИ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ.....	96
Ходжаев Э.Н., Муродуллаев Б.Қ. РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТ ШАРОИТИДА КОРХОНАЛАРНИНГ ИННОВАЦИОН-ИНВЕСТИЦИОН ФАОЛИЯТИ.....	98
Собиров И. Х., Расулова А. ҚУРИЛИШ СОҲАСИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДАГИ ДОЛЗАРБ МАСАЛАЛАР.....	101
Бауетдинов М., Мусаев Р.М. ТУРИЗМ СОҲАСИДА ИННОВАЦИЯЛАРНИ ИНВЕСТИЦИЯЛАШ.....	103
Гафурова Д.Ф., Зайналов Ж.Р. ТИЖОРАТ БАНКЛАРИНИ ИНВЕСТИЦИЯ ФАОЛИЯТИНИ ИҚТИСОДИЙ - ИЖТИМОЙ ЖАРАЁНЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ АҲАМИЯТИ.....	106
Гафурова Д.Ф., Зайналов Ж.Р. БАНКЛАРНИ ИНВЕСТИЦИОН ФАОЛИЯТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ЗАРУРИЯТИ ВА ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ.....	109
Собиров И.Х., Абиев Д. ОСНОВНЫЕ КРИТЕРИИ ПРИМЕНЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИИ СТРОИТЕЛЬНОЙ ОТРАСЛИ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	111
Зайналов Ж.Р., Имомов Х.Х. ЖАМБАЙСКИЙ РАЙОН САМАРКАНДСКОЙ ОБЛАСТИ: ЕСТЬ ТЕНДЕНЦИЯ РОСТА ОБЪЕМОВ ПРОИЗВОДСТВА И ЭКСПОРТА ПРОДУКЦИИ.....	114
Хусанов Б.Ш. ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВО-ОРИЕНТИРОВАННОЙ СОЦИАЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН.....	118
Собиров И.Х., Собиров П.И. ҚУРИЛИШ СОҲАСИНИ МОДЕРНИЗАЦИЯЛАШ, РАҚАМЛАШТИРИШ ВА ИННОВАЦИОН РИВОЖЛАНТИРИШ СТРАТЕГИЯСИ.....	119
Зайналов Ж.Р. ГЛОБАЛЬНАЯ ЗАДАЧА ФИНАНСОВОЙ СТАБИЛИЗАЦИИ В УСЛОВИЯХ СОХРАНЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ НЕСТАБИЛЬНОСТИ В СТРАНАХ СНГ.....	121
Хусанов Б.Ш., Жумаев З.С. МЕҲНАТ РЕСУРСЛАРИ – МАМЛАКАТ ИЖТИМОЙ-ИҚТИСОДИЙ ТАРАҚҚИЁТИНИНГ БОШ ОМИЛИ.....	125
Латипова Ш.М. ЛИЗИНГГА ОЛУВЧИНИ ТАНЛАШДА ФОЙДАЛАНИЛАДИГАН МОЛИЯВИЙ КЎРСАТКИЧЛАР.....	128
Бабаев Ш., Гадаев Ж.М. МОЛИЯ БОЗОРИДАГИ РИСКЛАРНИ ЮЗАГА КЕЛТИРУВЧИ ОМИЛЛАР ВА УЛАРНИ ОЛДИНИ ОЛИШ ЙЎЛЛАРИ.....	131
Боронов Б.Ф., Абдурасулов Ж.А. КОРХОНА АКТИВЛАРИ ҲИСОБИНИНГ ДОЛЗАРБ МАСАЛАЛАРИ.....	134
Латипова Ш.М. ЛИЗИНГГА ОЛУВЧИ ФАОЛИЯТИНИ МОЛИЯВИЙ ТАҲЛИЛ ОРҚАЛИ БАҲОЛАШНИНГ ЎЗИГА ХОС ЖИҲАТЛАРИ.....	136
Эрназаров Н.Э. БЮДЖЕТЛАРАРО МУНОСАБАТЛАРНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ЙЎЛЛАРИ.....	140
Эрназаров Н.Э. ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ ТУШУНЧАСИ ВА УНИ МУСТАҲКАМЛАШ ЙЎЛЛАРИ.....	143
Эрназаров Н.Э., Турсунов Б. СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ ФОРМИРОВАНИЯ И ИСПОЛНЕНИЯ СРЕДСТВ БЮДЖЕТА НА СОЦИАЛЬНЫЕ НУЖДЫ НАСЕЛЕНИЯ.....	145
Узакова В.С. ФОРМИРОВАНИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ВЫПУСКНИКОВ ВУЗОВ.....	147
Ҳасанов Т.А. ЎЗБЕКИСТОНДА УЙ-ЖОЙ КОММУНАЛ ХЎЖАЛИГИНИ БОШҚАРИШНИНГ УСТУВОР ЙЎНАЛИШЛАРИ.....	150
Усмонов П.Ш., Ходжимамедов А.А. РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТДА ТИЖОРАТ БАНКЛАРИ ФОЙДАСИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ АҲАМИЯТИ.....	154

**«МОЛИЯ-КРЕДИТ ТИЗИМИНИНГ ИҚТИСОДИЁТНИНГ РЕАЛ СЕКТОРИ БИЛАН
ЎЗАРО МУНОСАБАТЛАРИНИ ИНСТИТУЦИОНАЛ РИВОЖЛАНТИРИШ»**

маърузида XIII Халқаро илмий-амалий анжуман материаллари

2021 йил 11-12 июнь

**ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ ВЗАИМООТНОШЕНИЙ ФИНАНСОВО-
КРЕДИТНОЙ СИСТЕМЫ С РЕАЛЬНЫМ СЕКТОРОМ ЭКОНОМИКИ**

материалы XIII международной научно-практической конференции

11-12 июнь 2021 года

**INSTITUTIONAL DEVELOPMENT OF SOCIO-ECONOMIC AND FINANCIAL SYSTEMS:
NATIONAL ECONOMY IN A GLOBAL ENVIRONMENT**

the materials of XIII international scientific-practical conference

June 11-12, 2021

ISBN 978-9943-6273-8-3

Техник муҳаррир: Ҳ. Амирдинов
Компьютерда саҳифаловчи: З. Усманова
Мусахҳих: Ш. Абдурахимов

Босишга 11.06.2021 йилда рухсат этилди.
Қоғоз бичими 60x81_{1/16}. Офсет қоғози. Шартли босма табоғи 59,7.
Нашриёт ҳисоб табоғи 83,0. Адади 100 нусха. Буюртма №28/7.

СамДЧТИ нашр-матбаа марказида чоп этилди.
Манзил: Самарқанд шаҳри, Бўстонсарой кўчаси, 93-уй.